

Književnost.

Andreas Milčinič und Johann Krek: **Kroaten und Slowenen.**^{*)} — Že med svetovno vojno se snujejo književna podjetja z namenom, da bi pomagala pripravljati na novo bodočnost, ki mora po tem orjaškem spopadu nujno napočiti. Podjetno založništvo Eugen Diederichs v Jeni je zato začelo priobčevati vrsto spisov »k razumevanju narodov«. Knjižice nimajo namena, podajati popolne opise, ampak le »doživetja« o posameznih narodih ali njihovo individualnost. Zato je obseg posameznih zvezkov preračunjen na eno uro čitanja. V ta majhen okvir sta morala Milčinič in dr. Krek začrtati svoje markantne poteze in svetu predstaviti Hrvate in Slovence, ki stoje na južnem braniku avstrijske monarhije. Ako s tega stališča presojava Krekovo delo, ne bomo v njem iskali popolnega zaokroženega opisa našega naroda. Kar tukaj čitamo, so »doživetja« politika in socialnega delavca, ki se zanima tudi za literaturo in hoče svetu v par poglavjih povedati, kaj smo in kaj hočemo. Najbolje sta izdelani poglavji o narodnem gospodarstvu in slovstvu. Iz zgodovine se poudarjajo le oni momenti, ki najbolj jasno predstavljajo vzajemnost med Hrvati in Slovenci. Morda bo kdo pogršel podatkov o umetnosti in glasbi, ali še o drugih važnih rečeh, ki jih je treba vpoštovati pri karakterizaciji slovenske ljudske duše. Toda tu odločuje subjektivno stališče pisateljevo, ki se jasno kaže tudi pri Milčiničevem in Krekovem delu. Želim le, da bi knjižica svoj namen dosegla. (J.)

Slovenska čitanka za državne obrtne šole. Sestavil Henrik Podkrajšek, c. kr. profesor. S 45 slikami. Cena vezani knjigi 3 K 40 vin. V c. kr. zalogi šolskih knjig na Dunaju. 1915. Strani 331.

Naslov ti že natanko pove, kakšno knjigo si dobil v roko. Knjiga je čitanka in vsebuje 149 berilnih sestavkov poleg slovensko-nemškega in nemško-slovenskega slovarčka tehničnih besed. Čitanka je namenjena obrtnim šolam, zato ne nudi dosti leposlovnega čtiva, marveč se ozira na strokovno znanje in prinaša spise strokovne vsebine. Oddelek: »Narodno gospodarstvo« govori o delu, o kartelih in trustih, o strojih, o denarju, kreditu, zavarovanju, o zadrukah, o mezd in obcih. V oddelku: »Zdravstvo« izveš posebno o obleki, jedi in

pijači, o kvarnem alkoholu, o navodilih za odvrčanje nezgod in o prvi pomoči o nezgodah. Zemljepisni odstavek ti popisuje gospodarske razmere v Angliji, na Francoskem, Nemškem in v Zedinjenih severnoameriških državah, vodi te po železnicah v avstro-ogrski monarhiji, po turski železnici, po Dunaju, Trstu in Ljubljani, slika ti mrzlo burjo in odkriva tajnosti postojnske jame. Oddelek: »Zgodovina« zajema svoje sestavke iz vseh dob domače zgodovine in te seznanja z zgodovino in vero starih Slovanov, govori o njih pokristjanjenju, dalje o križarskih vojskah, o turških vpadih, o ustanovitvi avstro-ogrske monarhije. Najobširnejši in morda najzanimivejši je oddelek: »Priroda, obrt in umetnost«. Obrtniki potrebujejo pri svojem delu gradivo: les, apno, kamen, glino, dalje premog in železo. O vsem tem se podrobno razpravlja. Obrtniki morajo pa tudi vedeti, kaj je umetnost, da bodo njih izdelki imeli višje cene. Zato knjiga obravnava o umetnem obrtu, o stavbarstvu, o stavbnih načrtih in slogih, o slikarstvu in kiparstvu, poudarja pomen mizarstva, strugarstva; slika moč tiskarstva in časnikarstva; opozarja na nove izume na polju električne sile, razlaga električno razsvetljavo, brzojav, telefon in fotografijo. Oddelek: »Državoznanstvo« daje glavne pojme o ustavi, uredbi oblastev, o občini, volilni pravici, vojni dolžnosti, o obrtnem šolstvu. Naposled nas navdušujejo lepi zgledi za napredek; izumitelja parobroda in železnice Fulton in Stephenson, naš kronist Valvasor, tvorničarji Tönnies, Samassa, Majdič in Mathian se vrste v tem oddelku.

Čitanka pa je namenjena slovenskim šolam in se mora ozirati na slovenske pokrajine in na slovenske potrebe. Zato urednik ni mogel čitanke kar prevesti iz drugega jezika, ampak je moral snov pridno izbirati iz domačih sestavkov. Ker pa še nismo pripravljeni za pouk v vseh strokovnih panogah, je moral urednik privabiti tudi sotrudnike za razne sestavke, največ pa je moral sam spisati, da ni ostala nobena stroka zanemarjena. Umljivo je, da je 149 sestavkov v knjigi pisalo več rok. Izpustimo imena leposlovnih pisateljev, ki se vrste tudi po drugih čitankah, ter naštejmo le strokovne pisce: Zastopani so: Dr. Hinko Dolenc, Fr. Erjavc, J. Flis, Jaroslav Foerster, Maks Klodič pl. Sabla-

^{*)} Knjiga je bila v Hamburju zaplenjena in je ni mogla dobiti.